

Tieteellinen julkaiseminen osana tutkimusta

Tutkimustiedon julkaiseminen ja saattaminen käyttöön on kuulunut kiinteänä osana metsäorganisaatioiden tehtäviin jo puolentoista vuosisadan ajan. Ensimmäistä varsinaista metsätieteellistä sarjaa, Acta Forestalia Fennicaa, alettiin julkaista erityisesti väitöskirjoja varten Suomen Metsätieteellisen Seuran perustamisen yhteydessä sata vuotta sitten. Tuolloin metsätiede oli uusi tieteenala, jolle luotiin tieteellistä pohjaa. Tutkimustulosten julkaisemisella ja dokumentoinnilla oli tieteenalan kehittämisessä merkittävä tehtävä. Nykyiset metsätieteelliset sarjat jatkavat metsäntutkimuksen tieteellistä julkaisemista alkuperäisten perustajatahojen, Suomen Metsätieteellisen Seuran ja Metsäntutkimuslaitoksen kustantamina.

Tieteellisten sarjojen julkaiseminen on kehittynyt yhdessä tieteellisen tutkimuksen tradition muutoksen mukana. Toiminta on voitu kiteyttää kahteen tärkeimpään tehtävään tieteen alallaan: tutkimuksen tieteelliseen tarkastukseen ja itse julkaisemiseen. Tieteellisellä tarkastusmenettelyllä varmistetaan julkaistavan tutkimuksen laatu. Tarkastuksessa arvioidaan tutkimuksen kaikki vaiheet, alkaen tutkimuskysymyksen perusteluista ja sen muodostamisesta, aineistot, tutkimusmenetelmät, tulokset, tulosten tarkastelu ja johtopäätökset. Arvioidaan myös, täyttääkö julkaistavaksi tarjotun tutkimuksen sisältö kaikilta osiltaan tieteellisen tutkimuksen vaatimukset. Niistä tärkeimpiä ovat tutkimuksen toistettavuus, objektiivisuus, koejärjestelyn oikeellisuus, aineiston edustavuus, analyysimenetelmän pätevyys, tulosten oikeellisuus ja johdonmukaisuus ja johtopäätösten loogisuus sekä tulosten uutuusarvo.

Tarkastusmenettelystä vastaa ja sitä ohjaa sarjan toimitus, joka valitsee tarkastajat ja ohjeistaa tarkastuksen sekä arvioi saatujen tarkastuslausuntojen avulla käsikirjoitukset ja tekee julkaisupäätöksen. Päätökseen liittyy yksityiskohtainen palaute tarvittavista korjauksista ja puutteista sekä hylättyjen osalta perustelut hylkäämisestä.

Tieteellisen tarkastuksen yksi tärkeä piirre on sekä kirjoittajien että tarkastajien taitojen kehittäminen ja henkilökohtainen koulutus. Tarkastuslausuntoon liittyvä tutkimuksen perusteiden analyysi kehittää sekä arvioijan että artikkelin kirjoittajan ymmärrystä asioista. Tieteelliset sarjat joutuvat hylkäämään merkittävän osan tarjotuista käsikirjoituksista, joten koulutuksellinen piirre on huomattava osa julkaisutoiminnan työtä. Tieteellinen tarkastus myös aloittaa tutkimuksesta käytävän kirjallisen tieteellisen keskustelun, joka jatkuu julkaisemisen jälkeen ja toimii väittämien perusteluina myöhemmässä tutkimuksessa.

Arvioidessaan käsikirjoitusta tai saadessaan kommentteja oman tutkimuspiirinsä ulkopuolelta tutkija saa uusia näkökulmia. Tieteellisen tarkastuksen välityksellä tutkijoiden tietämys ajankohtaisesta tutkimuksesta lisääntyy. Tarkastus onkin myös uusien tutkimusverkostojen ja tutkimusyhteistyön välittäjä ja laajentaja.

Tieteelliseen julkaisutoimintaan kuuluu vielä dokumentointia, tieteellisen kirjoittamisen ja kirjallisen esittämisen tarkastusta sekä tutkimuksen levittämistä käyttäjien saataville. Tutkimustiedon vieminen käyttäjille on pitkään ollut julkaisutoiminnan päätarkoitus. Se on osa julkaisemisen tehtävää nykyisinkin, mutta tieteellistä sarjaa ei tarvita enää pelkkään tiedon levittämiseen, koska on olemassa tehokkaita välineitä tiedon saattamiseen julkisuuteen ja käytettäväksi.

Tieteellisen julkaisutoiminnan tehtävä on muuttunut siten, että tutkimuksen tieteellinen arviointi, laadun varmistaminen ja laadun vahvistaminen ovat muodostuneet sarjojen tärkeämmiksi tehtäviksi. Tieteelliset sarjat toimivat tutkimuksen sertifiointijärjestelminä ja sarjoja myös arvioidaan erilaisten mittareiden ja indeksien avulla. Tutkimus saa huomiota ja arvioidaan nykyisin sen mukaan, miten arvostetussa sarjassa tulokset on julkaistu.

Eeva Korpilahti